

עם אברהם גולדראט עסקן פאג'י

הסכום יהיה 4000!

מהו הסכום אשר אתה והרב קלמן כהנא חתמתם עליו?

בין קבוצת הרוב לבין קבוצת המיעוט היה הסכם שבמקרה ייבחרו רק שני נציגים, יתפטר השני כעבור שנתיים לטובת השלישי — נציג המיעוט.

האם היה ההסכם פרטי או רשמי, במסגרת המפלגה?

ההסכם היה פומבי בהחלט, נעשה על דעת המפלגה ולפי יוזמתה של המפלגה ומסודרתה העליונים. כתב ההתחייבות של הרב כהנא הופקד בידי המנהיג הרוחני של התנועה — בידי הרב מאיר קרליץ, אחיו של החו"ן איש ז"ל. ההסכם היה ידוע לכל חברי הכנסת ולכל העתונאים. אף אחד מהם לא ראה בו שום פגם ודומי מבחינה צבורת.

מה כלל כתב ההתחייבות?

הנה! ראה בעצמך (מר גולדראט ביקש סליחה, יצא מהחדר וכעבור רגע חזר עם חבילת ניירות בידי. הוא הוציא ממנה דף מקולט): "אנני החתום מטה, קלמן כהנא, מתחייב בזה לדת פטר כעבור שנתיים מיום הבחירות לכנסת השנייה מחברותי בכנסת, לטובת החבר אברהם גולדראט, לפי דרישתו, במקרה והוא לא ייבחר."

מדוע לא הסכימה קבוצת הרוב לתת לך מקום שני ברשימה? הרי אתה קבלת 46% לעומת 52% שלהם?

כל רוב מטבעו רוצה לקפח את המיעוט. וגם היו לנו חילוקי דעות רציניים.

ומה הם חילוקי הדעות?

בעיקר סביב שתי נקודות. (א) אני דרשתי עצמאות מוחלטת — ארגונית ורעיונית — ולא להיגרר אחרי כל גורם שהוא, (ב) שאפתי לאיחוד ולמזוג של כל הפועלים הרתיים במסגרת אירגונית אחת. אינני רואה מקום מספיק לארבע מפלגות דתיות. מספיקות שתיים: — פועלים ואזרחים. במובן פוליטי בכנסת דגלתי בעד שינוי היחס כלפי המיעוטים בישראל. לא הבנו לנשול של הגר. וזאת מתוך נימוקים דתיים, ככתוב: "כי גרים הייתם בארץ מצריים."

האם אדוני רב?

קבלתי סמיכות בגיל צעיר, אך מעולם לא השתמשתי בה למקשה. ומה עשית בינתיים — בשנתיים הראשונות של הכנסת השנייה?

עבדתי במפלגה. הייתל עורך של עתון שערים, וחכית עד ש בוא תורו לשמש חבר הכנסת.

וכעבור שנתיים?

כעבור שנתיים פניתי לרב כהנא שיכבד את חתימתו. הוא סירב.

איך נימק את סירובו?

הוא אמר שהיה ברצון מתפטר, אך אין זה עניינו הפרטי, זה עניין מפלגתי ושהוא מצטער מאוד, אך אינו יכול להתפטר. גם אני מצידו לא רציתי לותר על המקום אשר שייך לי. כיר קשתני בוררות — שתהיה אצל בית-דין רבני או סתם עליידי יהודי ישר. הרי יש עוד צדק בעולם. כהנא סירב להתייצב בפני כל בוררות שהיא. פניתי לרב אונטרמן, הרב הראשי ואב"ב בית-הדין המחוזי באיזור תל-אביב לברר את העניין. אך גם בפניו סירב כהנא להופיע. במקומו הופיע עורך דין שלו, ד"ר הורנשטיין, ושלל את סמכותו של בית הדין הרבני לדון בענייניו.

מדוע לא זויתרת על כל העניין? מדוע הוספת לרדוף אחרי הכנסת בכנסת?

לא יכולתי לותר. הרי נבחרתי אני, והייתי שליחם של 48% במפלגתנו וגם רציתי באופן עקרוני שההתחייבות תקינים.

וכשהיה לא הועיל, מה עשית אז?

פניתי לאינסטנציה עליונה ביותר, לרב יצחק אייזיק הרצוג, הרב הראשי של ארץ ישראל שיכבד וידון. למי עוד יכולתי לפנות?

וגם בפני הרצוג סירב כהנא להופיע?

לא. הרב הרצוג פסק שבדין-תורה, (אני רוצה שתבין: לא סתם, אלא בדין-תורה) על כהנא להופיע ולהתדיין אתי אצל הרב אונטרמן בתל-אביב. ובכל זאת שוב הופיע העורך-דין, ד"ר הורנשטיין, ושוב שלל את סמכותו של בית הדין הרבני לדון בעניין זה. אונטרמן עמד להוציא סירוב.

סלח לי — אתה מתכוון לומר לי שרב בישראל ואחד מראשי הצבור הדתי של בצורה כה פשוטה וגסה את סמכותו של בית דין רבני? מה אתם רוצים שנעשה אנחנו כה. היפשיניים?"

אתה צודק. זו עובדה מצערת. מה לעשות, אם החזקת משרה בכנסת הפכה אצלו לעבודה זרה?

הרבנות ואנשי מפלגתי פחדו פן יודע שרב סירב להתייצב בפני בית משפט רבני ופנו אלי בדרישה לותר על התביעה. היות ואיני יכול לעשות מאום, הדבר עלול לגרום למחלוקת בישראל כשיפורסם ברבים שרב בישראל ואחד מראשי מפלגה דתית אינו מצייט לדין-תורה, הסכמתי למסור את העניין לביורר לועדה פנימית על תנאי.

מה היה התנאי?

התנאי היה שיהיו לי את הוצאות המשפט אשר הייתי עוסק בו כחצי שנה. ואתה יודע, הוצאות בבית-משפט הן כבדות מאוד. דרשתי שישולם לי גם הנוק האישי והפסדים אישיים שנגרמו לי כתוצאה מאי-קיום הבטחתו.

איזה הפסדים?

איזה הפסדים? במשך כל הזמן לא חיפשתי לעצמי כל עבודה קבועה ולא יכולתי לקשור את עצמי לכל עבודה מסוימת, מפני שהייתי בטוח שעוד מעט יבוא תורי לשמש כחבר בכנסת. ולפני שמסרתי את העניין לביורר הוועדה הפנימית, קבלתי מפייה הבטחה שתנאי זה יקויים.

ואיזה סכום קבעת?

לא קבעתי סכום מפורש. השארתי את קביעת ההחלטה לוועדה הפנימית. אני משער שהסכום יהיה כ-3500—4000 לירות. הגד בכקשה, האם נכון הדבר שהרב אונטרמן תיוודך בינך לבין הוועדה הפנימית?

איזה שאלה פשטית. הרב אונטרמן הוא שופט, איך יוכל השופט לתחך?

אבל זויתרת על התביעה, ועכשו מותר לרב אונטרמן לתוודך בעניין?

לא! לא! לא!

מהו הנכד הגד ההשמצות עורך בעתונות?

עתונים סופצים על סנסציות. אבל רק על דבר אחד אני מתפלא. בו זמן שהעתונים טיפלו בכל מיני שמועות קלוטות מהאחיר, מבלי לחקור אם הן נכונות אם לאו, עברו בשתיקה על עיקר העיקרים והוא: הפרת ההסכם ואי-קיום חתימה מצד חבר-כנסת, כאילו היה זה דבר צדדי לגמרי. לדעת, דין-תורה ומוסר היהדות גורסים אחרת: נציגות ציבורית מטילה על האדם חובה מכוללת כלפי הדין, ואין הבדל בין מלך ישראל לבין אחד מפשוטי העם. מי שאינו מתייצב לדין, ידו על התחתונה והוא חייב לשאת בתוצאות והוצאות הפרת ההבטחה.

עכשו אשאל אתה שאלה: מה היה קורה באנגליה, אילו חבר הפרלמנט הבריטי היה מסרב לכבד את חתימתו? היתה פורצת שערוריה. ולפי מוסר ישראל, מה שלא מגיע לאדם — גזל הוא. כהנא לא זכאי לשנתיים משכורת ציבורית, לא זכאי לנסוע חנם באוטובוס ציבורי. כל זה — גזל. כי כתוב: אם לקחת מאדם קורה — עליך להחזירה, ואם כבר בנית עליה בית, עליך להרסו על מנת להחזיר את הקורה. זהו מוסר ישראל.

האם נכון הדבר שפני שנה וחצי פרשת מה-מפלגה וקבלת פצויים על סך של 1,300 לירות?

לא פרשתי מהמפלגה. הפסקתי לעבוד שם כפקיד המזכירות המרכזית של הוועד הפועל. ולא קבלתי פצויים, אלא סכום סמלי.

ציית כהנא. השערוריה היתה קרובה להתפרסם ברבים, אך את זאת רצו חברי המפלגה למנוע בכל מחיר. גולדראט הסכים להסתלק מתביעתו, בתנאי שישולמו לו פיצויים עבור הנוק האישי ועבור הוצאות המשפט. הועדה פנימית של המפלגה הסכימה לסידור זה. העיקר ש' יהיה שקט בישראל.

הצעה תמימה. כשהובא העניין בפני הועדה הכנסת, כנראה בהשפעת יו"ר הכנסת המשופם יוסף ("הפטיש") שפרינצק, ניסה בנימין מינץ, איש פאג'י, לגייס את שלמה לורנץ. איש אג'י, להגנתו. היתה זאת פניה מובנת: הרי שתי הסיעות גם יחד מעוניינות לשמור על כבוד הדת.

אולם לרוע המזל, שתי הסיעות גם יחד מתחרות על אותה שכבה של בוחרים, ול-ביכך לא היה לורנץ ואיציה-מאיר לזין מעוניינים כל עיקר להוציא את הערמונים מן האש עבור אחיהם הצעירים. הציע לורנץ, בתמימות: הוא יעזור למינץ לטשטש את העניין בכנסת, בתנאי שמינץ יתחייב לתבוע לזין בבתי-המשפט את הערמונים שהוציאו דיבה על סיעתו. הכוונה היתה ברורה, ולא נעמה למינץ: בבתי-המשפט יתבררו הרבה דברים שלא יוסיפו כבוד (וגם לא כוחרים) למיעוט.

משך שתיים שפך גולדראט את מרי שיחו בפני העתונאי. אך כשנתבקש לבסוף להרשות לצלם אותה, הרים גולדראט, שומר מסורת נאמן, את זרועו ועצם את עיניו. כאילו חי כה למכה: "רק זה לא. זה מיותר. זה מיותר לגמרי."

רפואה

מיצעד הפרוטות

בשבוע שעבר עשה ראש-הממשלה הסרבייט בריא-הימדות, גיאורגי מאלנקוב, גיסטה קסנה: הוא תרם כתר אחד (כ-220 פרוטה) לקרן השבדית למלחמה בשיתוק הילדים. בכך הצטרף לפחות בחזית אחת לצידו של ראש הגוש השני בעולם. כי המלחמה המלכתית בשיתוק הילדים יוזמה לראשונה דחאק עליידי נשיא אמריקאי.

היה זה פראנקלין דלאנו רוובלט שקרא, שעה שקיבל רבבות מתנות ליום הולדתו: "הלאהי וכל אלה היו שולחים לי רק פרוטה אחת למלחמה בשיתוק-הילדים, והלוואי וה-פרוטות היו במשיכות לצעוד!" למחרת היום פנה הקומיקאי-המתרים הגאוני, ארי קאנטור, במליוני מכתבים לאזרחים האמריקאים, דרש מהם: "תנו לפרוטות לצעוד!" מפעל זה לכבוד הנשיא החולה בשיתוק הפעיל את דמיון ההמונים, הפך מאז למפעל לאומי גדול. הקרף פוטו עזר. ברצף היו המאמצים ללחום במחלה הממארת קטנים ומפולגים (העונות ה-775). היה דרוש אדם בעל טמ פרמנט שיאחדם, יתן להם עירוי של דם בריא. לפני כמה חודשים נמצאה המועמדת כדמותה של בטי דובער, אשתו ילדית-אמריקה קה של בעלת-העשיות (דובה), עפרונות-ירי שיליס) יליד-קנדה.

בטי הגיינטיה, אשה גבוהה ונאה בעלת עודפים עצומים של מרק, ביקשה שטח לי (המשך בעמוד 10)

רוובלט חלה רק מאוחר בחייו, אחרי שכבר היה שר-הציר, לקה בשיתוק שתי רגליו כל זמן ימיתו נשיא.

כנסת השניה קיבלה מפלגת פאג'י שני מנדטים בלבד. למרות שלגולדראט היתה זכות למקום השני (בבחירות פנימיות בפאג'י) וכתה סיעתו ל-48%, לעומת 52% של סיעת בנימין מינץ וקלמן כהנא), אך בשעת הרכבת הרשימה לפני הבחירות, התנגדה קבוצת הרוב למסור לו את המקום השני, הסכימה לחתום על-הסכם שבמקום זה יתחלק בין שתי הסיעות: שנתיים יישב בו איש קבוצת הרוב, הרב קלמן כהנא, וכעבור שנתיים יתפטר, יפנה את המקום לגולדראט.

שנים עזי ישראל. משך שנתיים חימם כהנא את הכסא. כשהלפו, לא היה לו כל חשק לקום ממנו. גולדראט נוסף לעיניו את ההסכם, התרוצץ מרב אל רב כדי לתבוע את כהנא לדין תורה. כשהגיע לבסוף אל הרב הראשי, יצחק הרצוג, פסק זה שכהנא חייב להופיע לדין-תורה. אך גם לפסק דין זה לא

ראל, הגיע בה לדרגות הגבוהות ביותר: חברות במזכירות המרכזית של הוועד הפועל של המפלגה וחבר הכנסת הראשונה מי טעמה.

כנסת השניה קיבלה מפלגת פאג'י שני מנדטים בלבד. למרות שלגולדראט היתה זכות למקום השני (בבחירות פנימיות בפאג'י) וכתה סיעתו ל-48%, לעומת 52% של סיעת בנימין מינץ וקלמן כהנא), אך בשעת הרכבת הרשימה לפני הבחירות, התנגדה קבוצת הרוב למסור לו את המקום השני, הסכימה לחתום על-הסכם שבמקום זה יתחלק בין שתי הסיעות: שנתיים יישב בו איש קבוצת הרוב, הרב קלמן כהנא, וכעבור שנתיים יתפטר, יפנה את המקום לגולדראט.

שנים עזי ישראל. משך שנתיים חימם כהנא את הכסא. כשהלפו, לא היה לו כל חשק לקום ממנו. גולדראט נוסף לעיניו את ההסכם, התרוצץ מרב אל רב כדי לתבוע את כהנא לדין תורה. כשהגיע לבסוף אל הרב הראשי, יצחק הרצוג, פסק זה שכהנא חייב להופיע לדין-תורה. אך גם לפסק דין זה לא

היתה זאת זהירות מיותרת: אף עתונאי בארץ לא מצא לנחוק לבוא אל גולדראט עצמו, לשמוע מה יש לו להגיד על הפרשה הקשורה בשמו. דירתו של גולדראט נמצאה לבסוף, ברחוב שקט, חסר כביש, בבית משותף חדש. את הדלת פתחה אשה נמוכת קומה, שתורת עיניים ושער. גם היא הביטה בחשד באדם ש' נשא מצלמה, ביקשה אותו לכתוב, סגרה שוב את הדלת. כעבור רגע הופיעה שנית, ביקשה להיכנס ולחכות: "מר גולדראט, תיכף ייצא."

לפני הבחירות, הפכם, דלת אחד החזירים נפתחה ובפתח עמד איש חייכני, שהושיט את ידו לקראת האורח. הוא שש לקראת שיחה עם עתונאי: היה לו הרבה מה לספר. הוא פנה לאשחור, אמר בשקט: "תראי שרה, דחאק מהעונולס הוה באו." לחדר נכנס גם בנו, אלי (7), אך הוא היה מעוניין יותר במצלמה. גולדראט עלה ארצה מפולין בשנת 1934, היה פעיל מאז במפלגת פועלי אגודת יש-

וכאן אין משרד האוצר מוכן (ויכול) לסגת כל כך מהר.

אך אין להניח שתקיפות זאת תחזיק מעמד לאורך זמן. בדין וחשבון שהגיע לירושלים מלונדון מסתה, כי הבריטים מעיינים באשם רות הקפאת חשבונות השטרלינגים הישראליים, אם לא יקבלו תשובה מספקת על תנ" כורתם. אם ישיבו הבריטים בהקפאה על הקפאה, תהפוך למעשה, בעיניה המדינית לי בעייה כספית משני צדדיה.

הכנסת

זה מ'ותר לגאדי!

(ראה ראיון מיוחד)

לא קל היה לקבוע ראיון עם אברהם גולדראט, עליו דיברה אותו והשמיצה כל הארץ משך השבועיים האחרונים. במשרדי מזכ"ר רות פועלי אגודת ישראל, בה היה גולדראט חבר במשך שנים, לא ידעו את כתור בתו. איש לא ידע את מספר הטלפון שלו. מקורביו שמרו עליו בפני העתונאים.

מארגנת בטי רובינר